

Sag C-414/20 PPU

Anmodning om præjudiciel afgørelse

Dato for indlevering:

4. september 2020

Forelæggende ret:

Spetsializiran nakazatelen sad (Bulgarien)

Afgørelse af:

3. september 2020

Tiltalt:

MM

Anden part i sagen:

Spetsializirana prokuratura

KENDELSE

Dato: 3. september 2020

By: Sofia

Spetsializiran nakazatelen sad (særlig domstol i straffesager, Bulgarien)
[udelades]

[Udelades]

Proceduren er reguleret af artikel 485 ff. i Nakazatelen protsesualen kodeks (lov om strafferetspleje, herefter »NPK«) og artikel 267, stk. 2, TEUF.

- 1 Forsvareren har for den forelæggende ret fremsat begæring om, at det fastslås, at varetægtsfængslingen af tiltalte MM er retsstridig, for så vidt som den er baseret på en retsstridig europæisk arrestordre.
- 2 Den forelæggende ret finder, at der er alvorlige grunde til at antage, at den europæiske arrestordre, på grundlag af hvilken MM blev overgivet til de bulgarske judicielle myndigheder af de spanske judicielle myndigheder, er retsstridig, idet den er i strid med EU-retten. Det indgår ligeledes i rettens betragtninger, at det udelukkende blev muligt at varetægtsfængsle MM foreløbigt på grund af denne overgivelse.

Den forelæggende ret bemærker imidlertid, at denne europæiske arrestordre er lovlig i henhold til national ret; henset hertil er det dens opfattelse, at det er nødvendigt at forelægge et præjudicielt spørgsmål med henblik på afgørelsen af, om national ret reelt er uforenelig med EU-retten.

Den forelæggende ret bemærker dernæst, at det ikke er utvivlsomt, hvorvidt den europæiske arrestordres retsstridighed kan påberåbes til støtte for, at den efterfølgende varetægtsfængsling af tiltalte MM er retsstridig; dette er begrundelsen for, at det er nødvendigt ligeledes at indgive en præjudiciel anmodning vedrørende dette spørgsmål.

3 Henset hertil

BESTEMMES

Den i henhold til NPK's artikel 270 på begæring af MM's forsvarer iværksatte sag med henblik på ophævelse af varetægtsfængslingen UDSÆTTES.

Den Europæiske Unions Domstol FORELÆGGES følgende anmodning om præjudiciel afgørelse: [**Org. s. 2**]

Faktiske omstændigheder

- 4 Der blev rejst en straffesag mod 41 personer for deltagelse i en kriminel organisation vedrørende narkotikahandel. 16 af disse, herunder tiltalte MM, flygtede.
- 5 I henhold til en beslutning af 8. august 2019 udsendte efterforskningsorganet en efterlysning af MM med henblik på, at politiet ex officio kunne anholde ham. Retsvirkningen af denne beslutning er, at MM kan varetægtsfængsles i indlandet.
- 6 Ved beslutning af 9. august 2019 rejste efterforskningsorganet med anklagemyndighedens tilladelse tiltale mod MM for deltagelse i denne kriminelle organisation. Da MM var på flugt, blev denne beslutning kun meddelt den beskikkede advokat. Herved blev MM officielt tiltalt for at have begået denne lovovertrædelse. Retsvirkningen af denne beslutning omfatter ikke frihedsberøvelse af MM.
- 7 Den 16. januar 2020 udstedte anklagemyndigheden arrestordren vedrørende MM. I punkt »[b]« – den »afgørelse, der danner for arrestordren « – nr. 1, der bærer overskriften »afgørelse om varetægtsfængsling«, nævnes beslutningen af 9. august 2019, hvorved der blev rejst tiltale mod MM.
- 8 MM blev imidlertid ikke fundet og blev ikke anholdt.
- 9 Den 25. marts 2020 blev sagen indbragt for retten til realitetsbehandling. Den 16. april 2020 fremsatte anklagemyndigheden en begæring om vedvarende varetægtsfængsling (i overensstemmelse med terminologien »foreløbig

varetægtsfængsling») af de tiltalte, der var på flugt, herunder MM. Den 24. april 2020 afviste retten i et lukket retsmøde begæringen uden at undersøge den (dvs. uden at træffe realitetsafgørelse) med den begrundelse, at det i henhold til national ret ikke er tilladt at træffe beslutning om en sådan varetægtsfængsling, uden at den tiltalte, der er genstand for en sådan varetægtsfængslingsbegæring, er til stede (jf. nedenfor i præmis 20). Anklagemyndigheden påkærede ikke rettens afvisning, og afgørelsen har fået retskraft.

Den forelæggende ret traf herefter afgørelse om, at MM skulle fremstilles for retten med henblik på forkyndelse af dokumenterne.

- 10 Efterfølgende blev en af de tiltalte, som var flygtet, og senere to andre personer i samme situation, varetægtsfængslet i Bulgarien i henhold til nationalt afsagte afgørelser om varetægtsfængsling. Anklagemyndigheden fremsatte begæring om vedvarende varetægtsfængsling af disse tiltalte. Retten afholdt lukkede retsmøder, hvori disse tiltalte deltog, og traf afgørelse i sagen; to af dem blev varetægtsfængslet foreløbigt. **[Org. s. 3]**
- 11 Den 5. juli 2020 blev tiltalte MM anholdt i Kongeriget Spanien til fuldbyrdelse af den europæiske arrestordre; tiltalte blev den 28. juli 2020 overgivet til de bulgarske judicielle myndigheder. Samme dag fremsatte anklagemyndigheden begæring om vedvarende varetægtsfængsling af MM. I henhold til denne begæring traf retten samme dag afgørelse om, at MM skulle fremstilles i retsmøde.
- 12 Efter afholdelse af retsmøde den 29. juli 2020, hvor MM personligt var til stede og blev hørt, traf retten [foreløbig] afgørelse om, at MM skulle varetægtsfængsles vedvarende.

I forbindelse med denne afgørelse fandt den forelæggende ret, at den europæiske arrestordre, i henhold til hvilken MM var blevet overgivet, var blevet udstedt af et inkompetent organ, nemlig udelukkende af anklagemyndigheden uden rettens medvirken. Som begrundelse for dette resultat henviste den til Domstolens praksis i dom af 27. maj 2019, OG og PI (anklagemyndigheden i Lübeck og anklagemyndigheden i Zwickau), (C-508/18 og C-82/19 PPU, EU:C:2019:456), af 12. december 2019, Parquet général du Grand-Duché de Luxembourg og Openbaar Ministerie (anklagemyndigheden i Lyon og anklagemyndigheden i Tours) (C-566/19 PPU og C-626/19 PPU, EU:C:2019:1077), dom af 12. december 2019, Openbaar Ministerie (anklagemyndigheden i Sverige) (C-625/19 PPU, EU:C:2019:1078).

Retten fandt ligeledes, at den europæiske arrestordre var blevet udstedt uden at nævne den gyldige nationale afgørelse om varetægtsfængsling – for så vidt som arrestordren angav beslutningen om tiltalerejsning, der ikke omfatter varetægtsfængsling af MM (jf. præmis 6 og 7 ovenfor). Retten konkluderede følgelig, at den europæiske arrestordre var retsstridig.

Den forelæggende ret nærer imidlertid ligeledes tvivl om, hvorvidt det a priori er muligt at fastslå denne mangel – for så vidt som såvel udstedelsesproceduren som fuldbyrdelsesproceduren vedrørende denne europæiske arrestordre allerede er endeligt afsluttet, og for så vidt som den indirekte varetog kontrollen med anklagemyndighedens afgørelse, hvilket er forbudt i henhold til national ret; den vurderede endvidere lovligheden af den afgørelse, der var truffet af den spanske judicielle myndighed, hvorved den europæiske arrestordre blev fuldbyrdet og MM blev overgivet til de bulgarske judicielle myndigheder, hvilket i sidste instans blev gennemført uden nogen form for retsgrundlag. Den udtrykte endvidere forbehold med hensyn til spørgsmålet om, hvorvidt og i hvilket omfang denne mangel ved den europæiske arrestordre – hvis den var gyldigt udstedt – kunne have konsekvenser for muligheden for, at tiltalte MM kunne undergives vedvarende varetægtsfængsling.

Stillet over for disse vanskeligheder ved vurderingen af den reelle betydning af, at den europæiske arrestordre er retsstridig for så vidt angår den senere procedure, der var blevet iværksat med henblik på vedvarende varetægtsfængsling af MM, fastslog den forelæggende ret, at en præjudiciel forelæggelse var påkrævet. Den foretrak imidlertid ikke at foretage denne forelæggelse, for så vidt som de judicielle myndigheder i første instans ikke har pligt hertil. Den valgte at lade andeninstansen tage initiativ hertil. **[Org. s. 4]**

- 13 Forsvareren påkærede den 5. august 2020 varetægtsfængslingen bl.a. med den begrundelse, at den europæiske arrestordre var behæftet med mangler, og påberåbte sig praksis ved Den Europæiske Unions Domstol. Forsvareren begærede, at der blev foretaget en præjudiciel forelæggelse.
- 14 Den 14. august 2020 stadfæstede andeninstansen varetægtsfængslingen af MM. Den kom ikke ind på spørgsmålene om manglerne ved den europæiske arrestordre. Forsvarerens begæring om en præjudiciel forelæggelse blev forkastet uden nogen form for begrundelse.
- 15 Den 27. august 2020 indgav forsvareren en ny begæring om efterprøvelse af lovligheden af varetægtsfængslingen af MM. Proceduren vedrørende den præjudicielle forelæggelse er blevet indledt i henhold til NPK's artikel 270.
- 16 Foruden andre argumenter henviste forsvareren i det lukkede retsmøde den 3. september 2020 til, at den europæiske arrestordre var retsstridig, og at den fuldbyrdende spanske judicielle myndighed ikke havde taget dette i betragtning, alene fordi MM havde samtykket til sin overgivelse. Forsvareren påberåbte sig ret til at gøre denne retsstridighed gældende for den forelæggende ret. Forsvareren gjorde gældende, at manglen ligeledes var af betydning for den efterfølgende varetægtsfængsling af MM. Der blev fremsat begæring om, at varetægtsfængslingen blev ophævet.

Anklagemyndigheden har gjort gældende, at den europæiske arrestordre er fuldt lovlig i henhold til national ret.

- 17 Ifølge den forelæggende ret er den europæiske arrestordre faktisk lovlig i henhold til national ret. Men der er ligeledes alvorlige grunde til at anse den for retsstridig i henhold til EU-retten. Bortset herfra er der efter rettens opfattelse alvorlige vanskeligheder, der skal tages i betragtning for så vidt angår retsstridighedens betydning for lovligheden af den efterfølgende varetægtsfængsling, der i sig selv er fuldt ud lovlig.

Dette er begrundelsen for, at retten finder, at sagen bør udsættes, og at der bør forelægges et præjudicielt spørgsmål.

Nationale retsforrifter (Nakazatelen protsesualen kodeks (lov om strafferetspleje, herefter »NPK«) og Zakon za ekstraditsiata i evropeyskata zapoved za arest (lov om udlevering og den europæiske arrestordre, herefter »ZEEZA«))

- 18 Tiltaltes stilling

Når der foreligger tilstrækkelige beviser for, at en given person har begået en strafbar handling, rejses der officielt tiltale mod denne ved udarbejdelse af et anklageskrift (i henhold til NPK's artikel 219, stk. 1). Dette processkrift udstedes af efterforskningsorganet under kontrol af anklagemyndigheden. [**Org. s. 5**]

NPK's artikel 219, stk. 1, fastsætter: »Når der foreligger tilstrækkelige beviser for en given persons skyld [...], udfærdiger efterforskningsorganet en rapport til anklagemyndigheden og rejser tiltale mod den pågældende i henhold til en afgørelse herom. Formålet med denne afgørelse er at give den pågældende meddelelse om tiltalen og give ham mulighed for at varetage sit forsvar (NPK's artikel 219, stk. 4–8, og artikel 221). Retsfølgerne af denne afgørelse omfatter ikke varetægtsfængsling af tiltalte. Med henblik herpå kan der træffes andre typer afgørelser: afgørelse om fremstilling for retten i henhold til NPK's artikel 64, stk. 2, og afgørelse om, at denne skal fremstilles for politiets efterforskningsorganer i henhold til NPK's artikel 71. I tvisten i hovedsagen blev der truffet en afgørelse af den anden type (jf. præmis 5 ovenfor).

Efterforskningsorganets afgørelse om at rejse tiltale kan ikke indbringes for retten. Den kan kun påklages til anklagemyndigheden. Det samme er tilfældet for så vidt angår afgørelsen om fremstilling for politiets efterforskningsorganer i henhold til NPK's artikel 71.

NPK's artikel 200 bestemmer: »Efterforskningsorganets afgørelse kan påklages til anklagemyndigheden. Anklagemyndighedens afgørelse, der ikke kan undergives domstolskontrol, kan påklages til den øverste anklagemyndighed, hvis afgørelse er endelig.«

- 19 Udstedelse af en europæisk arrestordre i straffesagens indledende fase

I henhold til ZEEZA's artikel 56, stk. 1, nr. 1, har anklagemyndigheden kompetence til at udstede en europæisk arrestordre mod tiltalte (i den indledende fase). Bestemmelsen fastsætter følgende:

»Den europæiske arrestordre udstedes af den kompetente anklagemyndighed mod den tiltalte.«

Loven giver ikke mulighed for, at retten deltager i udstedelsen af den europæiske arrestordre i den indledende fase – og heller ikke hverken før eller efter at arrestordren er udstedt. Navnlig giver loven ikke adgang til at anlægge sag for retten til prøvelse af den af anklagemyndigheden udstedte europæiske arrestordre. Den eneste mulighed er at indbringe en klage for den øverste anklagemyndighed (NPK's artikel 200, andet punktum, og ZEEZA's artikel 66).

Loven angiver ikke, hvilken afgørelse der skal anføres i punkt »[b]«, der bærer overskriften »Afgørelse, der danner grundlag for arrestordren«. Loven nævner således ikke afgørelsen om tiltalerejsning. **[Org. s. 6]**

20 Manglende adgang til at træffe afgørelse om vedvarende varetægtsfængsling af tiltalte uden dennes tilstedeværelse

Retsstillingen for en tiltalt, der ikke er til stede, indebærer en højere grad af beskyttelse. Der kan udelukkende træffes afgørelse om vedvarende varetægtsfængsling af en tiltalt, der fysisk er til stede under sagen. Såfremt tiltalte er på flugt, er der ikke mulighed for at træffe afgørelse om vedvarende varetægtsfængsling – NPK's artikel 56, stk. 2, og artikel 269, stk. 3, nr. 2, 3 og 4.

NPK's artikel 56, stk. 1, bestemmer: »Når der er rejst tiltale som omhandlet i artikel 269, stk. 3, nr. 2, 3 og 4, træffes der afgørelse om en tvangsforanstaltning, efter at tiltalte er blevet eftersøgt«. Artikel 269, stk. 3, nr. 2, 3 og 4, omhandler de bestemte situationer, hvor sagen ifølge loven kan behandles som udeblivelsessag – dvs. uden at tiltalte er til stede.

Dette er netop baggrunden for vedtagelsen af den nationale procedure for vedvarende varetægtsfængsling af tiltalte, i henhold til hvilken tiltaltes tilstedeværelse i retten er obligatorisk – NPK's artikel 64, stk. 1 og 3.

NPK's artikel 64, stk. 1, bestemmer: »På begæring af anklagemyndigheden træffer den kompetente ret i første instans afgørelse om foreløbig varetægtsfængsling under den indledende procedure.«

NPK's artikel 64, stk. 3, bestemmer: »Retten prøver omgående sagen [...] under deltagelse af tiltalte [...]«

21 EU-retten

Rådets rammeafgørelse 2002/584/RIA af 13. juni 2002 om den europæiske arrestordre og om procedurerne for overgivelse mellem medlemsstaterne (EFT 2002, L 190, s. 1-20)

Den Europæiske Unions charter om grundlæggende rettigheder (EUT 2016, C 202, s. 391–407).

22 Præjudicielle spørgsmål

Er en national lov, hvorefter den europæiske arrestordre og den nationale afgørelse, der danner grundlag herfor, udelukkende udstedes af anklagemyndigheden, uden at retten hverken kan deltage heri eller udøve en forudgående eller efterfølgende kontrol, i overensstemmelse med artikel 6, stk. 1, i rammeafgørelse 2002/584? [Org. s. 7]

Er en europæisk arrestordre, der er blevet udstedt på grundlag af en beslutning om at rejse tiltale mod den eftersøgte, idet denne beslutning ikke omfatter varetægtsfængsling af sidstnævnte, i overensstemmelse med artikel 8, stk. 1, litra c), i rammeafgørelse 2002/584?

Såfremt spørgsmålet besvares benægtende: Hvis en europæisk arrestordre rent faktisk er blevet fuldbyrdet, og den eftersøgte er blevet overgivet, selv om en domstol hverken deltog ved udstedelsen af den europæiske arrestordre eller i legalitetskontrollen med denne, og arrestordren blev udstedt på grundlag af en national afgørelse, som ikke omfatter varetægtsfængsling af den eftersøgte, skal den eftersøgte da have adgang til effektive retsmidler under den samme strafferetlige procedure som den, hvorunder den omhandlede europæiske arrestordre blev udstedt? Indebærer adgangen til effektive retsmidler, at den eftersøgte skal stilles, som om krænkelsen ikke havde fundet sted?

Forklarende bemærkninger til spørgsmålene

- 23 Det første spørgsmål kan forekomme overflødig, i det omfang besvarelsen er åbenbar. Den Europæiske Unions Domstol har allerede fortolket artikel 6, stk. 1, i rammeafgørelse 2002/584, idet den anerkender, at anklagemyndigheden har kompetence til at udstede nationale og europæiske arrestordrer (dom af 27.5.2019, OG og PI (anklagemyndigheden i Lübeck og anklagemyndigheden i Zwickau), C-508/18 og C-82/19 PPU, EU:C:2019:456, præmis 50–63, af 27.5.2019, PF (Litauens øverste anklagemyndighed), C-509/18, EU:C:2019:457, præmis 29–42 og af 12.12.2019, Parquet général du Grand-Duché de Luxembourg og Openbaar Ministerie (anklagemyndigheden i Lyon og anklagemyndigheden i Tours), C-566/19 PPU og C-626/19 PPU, EU:C:2019:1077, præmis 52 og 58). Domstolen bemærkede imidlertid, at det er nødvendigt, at der findes en effektiv domstolsbeskyttelse for så vidt angår afgørelsen om udstedelse af i hvert fald den ene af disse to (dom C-566/19, præmis 60 og 62) – såfremt den nationale arrestordre ikke er udstedt af en domstol, skal den kunne indbringes til prøvelse for en domstol; såfremt den europæiske arrestordre ikke er udstedt af en domstol,

kræves det ligeledes, at den enten kan indbringes under en sag for domstolene (dom C-566/19, præmis 62 og 63, dom C-508/18, præmis 75), herunder efter at den pågældende er blevet overgivet (dom C-566/19, præmis 69), eller at den nationale arrestordre forudgående er blevet udstedt af en domstol, der tog stilling til lovligheden og forholdsmæssigheden af den europæiske arrestordre (dom C-566/19, præmis 67 og 68).

- 24 Den foreliggende sag vedrører imidlertid en udtrykkelig bestemmelse i national ret, ZEEZA's artikel 56, stk. 1, nr. 1, i henhold til hvilken anklagemyndigheden er enekompetent til udstedelse af den europæiske arrestordre (jf. præmis 19 ovenfor). Beslutningen om tiltalerejsning, [org. s. 8] på grundlag af hvilken den europæiske arrestordre blev udstedt, blev ligeledes udstedt udelukkende af efterforskningsorganet under kontrol fra anklagemyndigheden. Det foreskrives ikke, at der finder en domstolskontrol sted under en klage over en af disse to afgørelser. Ud fra denne betragtning er det nødvendigt, at Den Europæiske Unions Domstol tager stilling til, hvorvidt den nationale lov er i overensstemmelse med artikel 6, stk. 1, i rammeafgørelse 2002/584.
- 25 Andet spørgsmål. Den Europæiske Unions Domstol har allerede fastslået, at det kræves, at der foreligger en national arrestordre, der er forskellig fra den europæiske arrestordre – dom af 1. juni 2016, Bob-Dogi (C-241/15, EU:C:2016:385). Domstolen har imidlertid endnu ikke taget stilling til spørgsmålet om, hvorvidt en europæisk arrestordre, der er udstedt på grundlag af en afgørelse om tiltalerejsning – dvs. den afgørelse, hvorved tiltalte officielt får meddelelse om tiltalen – er i overensstemmelse med artikel 8, stk. 1, litra c), i rammeafgørelse 2002/584. Til forskel fra omstændighederne i den sag, der gav anledning til dom af 1. juni 2016, Bob-Dogi (C-241/15, EU:C:2016:385), blev der i tvisten i hovedsagen truffet en særskilt afgørelse, som er forskellig fra den europæiske arrestordre, og som klart er nævnt i arrestordren, men afgørelsen indeholder ikke bestemmelse om, at eftersøgte skal varetægtsfængsles.
- 26 Tredje spørgsmål. National ret giver ikke mulighed for at indbringe en sag vedrørende udstedelse af en national eller en europæisk arrestordre for domstolene. De udstedes henholdsvis af efterforskningsorganet og af anklagemyndigheden og kan alene påklages til anklagemyndigheden (præmis 18 og 19 ovenfor).

Rammeafgørelse 2002/584 giver heller ikke adgang til effektive retsmidler i tilfælde af krænkelse af den eftersøgte persons rettigheder. Den eneste bestemmelse, der herefter kan finde anvendelse, er derfor chartrets artikel 47.

Domstolen har allerede fastslået, at chartrets artikel 47 har direkte virkning (jf. dom af 14.5.2020, Staatsanwaltschaft Offenburg (C-615/18, EU:C:2020:376, præmis 72)): »[...] artikel 6 i direktiv 2012/13 [skal] i lighed med chartrets artikel 47, som i sig selv er tilstrækkelig og ikke skal præciseres ved bestemmelser i EU-retten eller i national ret for at tillægge private en ret, der som sådan kan påberåbes, [...] anses for at have direkte virkning [...]«. For så vidt angår disse

effektive retsmidler savnes der imidlertid klarhed over, for hvilken ret de kan iværksættes, på grundlag af hvilke retsakter, samt retsfølgerne af dem.

- 27 Der opstår følgelig spørgsmål om, hvorvidt denne effektive retsbeskyttelse skal indrømmes af den forelæggende ret, som konfronteres med følgerne af fuldbyrdelsen af den europæiske arrestordre – for så vidt som den eftersøgte efter at være blevet overgivet blev fremstillet for den forelæggende ret, der traf afgørelse om vedvarende varetægtsfængsling af ham (jf. præmis 12 ovenfor). Den forelæggende rets medvirken indgår i det naturlige forløb af den straffesag, under hvilken den europæiske arrestordre blev udstedt [org. s. 9] – for så vidt som tvisten nu behandles af retten (præmis 9 ovenfor). I modsat fald skulle den forelæggende ret erklære sig inkompetent for så vidt angår disse spørgsmål og give MM mulighed for at anlægge en ny sag med henblik på at opnå erstatning.
- 28 I præmis 69 i dom C-566/19 fastslog Domstolen, at den sag, der blev anlagt til prøvelse af den europæiske arrestordre, efter at den pågældende var overgivet, var et egnet retsmiddel. Der opstår spørgsmål om, hvorvidt dette betyder indbringelse af en sag for den eneste kompetente myndighed (den nationale retsorden udpeger alene anklagemyndigheden som kompetent til at behandle disse klager – jf. præmis 18 og 19 ovenfor) – eller om det ligeledes omfatter muligheden for at fremføre relevante argumenter for den straffedomstol, som vurderer varetægtsfængslingens lovlighed. Selv om der blev truffet afgørelse om varetægtsfængsling, efter at den europæiske arrestordre var fuldbyrdet, var dette kun faktisk og retlig muligt, fordi den mangelbehæftede europæiske arrestordre var blevet udstedt og fuldbyrdet (præmis 9–12 og præmis 20 ovenfor).
- 29 For så vidt som den omstændighed, at den europæiske arrestordre var retsstridig, netop skyldes manglende mulighed for at indbringe en sag for domstolene, er det på den anden side eventuelt hensigtsmæssigt, at det netop er den forelæggende ret, der vurderer lovligheden af den europæiske arrestordre. Kun en dom afsagt af Den Europæiske Unions Domstol kan imidlertid begrunde en sådan løsning.
- 30 Såfremt denne mulighed accepteres, vil den forelæggende ret stå over for nye problemer, herunder spørgsmålet om, hvilke nærmere følger der indtræder, såfremt den fastslår, at den europæiske arrestordre er retsstridig.

Der opstår konkret spørgsmål om, hvorvidt reglen i 44. betragtning til [Europa-Parlamentets og Rådets] direktiv (EU) 2016/343 af 9. marts 2016 om styrkelse af visse aspekter af uskyldsformodningen og retten til at være til stede under retssagen i straffesager (EUT 2016, L 65, s. 1–11) skal finde anvendelse. Selv om dette direktiv regulerer andre problemstillinger, der ikke vedrører den europæiske arrestordre, angiver det imidlertid en bestemt standard for så vidt angår retsvirkningen af en konkretisering af begrebet effektive retsmidler. Dette er begrundelsen for eventuelt at acceptere, at denne standard bidrager til forståelsen af indholdet af chartrets artikel 47 for så vidt angår dens anvendelse på strafferetlige spørgsmål.

- 31 Konkret var samtlige de i den materielle ret fastsatte betingelser for varetægtsfængsling af MM opfyldt – hvorfor MM blev varetægtsfængslet af den forelæggende ret (præmis 12 ovenfor), hvilket blev stadfæstet af andeninstansen (præmis 14 ovenfor), og på ny af den forelæggende ret (præmis 17 ovenfor). Ud fra en rent processuel betragtning kunne denne varetægtsfængsling imidlertid kun finde sted, fordi MM personligt var til stede for den forelæggende ret. Men denne personlige tilstedeværelse er resultatet af fuldbyrdelsen af en retsstridig europæisk arrestordre.
- 32 Anklagemyndighedens første begæring om varetægtsfængsling af MM (samt om varetægtsfængsling af 15 andre personer) blev hverken efterprøvet eller realitetsbehandlet, fordi [org. s. 10] det var umuligt at sikre MM's fysiske tilstedeværelse i retsmødet (præmis 9 ovenfor); en tiltalt, der ikke er til stede, nyder reelt en højere grad af beskyttelse (præmis 20 ovenfor). Tre andre tiltalte, der ikke var til stede, blev senere varetægtsfængslet på grundlag af nationale arrestordre (præmis 10 ovenfor): de blev fremstillet for retten og varetægtsfængslingsbegæringen vedrørende disse blev realitetsbehandlet. Begæringen blev taget til følge for så vidt angår to af dem (præmis 10 ovenfor).
- 33 Det kan derfor med sikkerhed hævdes, at såfremt den retsstridige europæiske arrestordre ikke var blevet udstedt, ville MM ikke være blevet anholdt i Spanien, han ville ikke være blevet overgivet til de bulgarske judicielle myndigheder og ville ikke være blevet varetægtsfængslet af den forelæggende ret.
- 34 Såfremt denne betragtning lægges til grund, er det klart, at varetægtsfængslingen af MM er baseret på en tilsidesættelse af væsentlige formforskrifter – den europæiske arrestordre blev udstedt af et inkompetent organ (idet der ikke var sikret medvirken af en domstol som krævet), på grundlag af en afgørelse, der ikke er en national arrestordre. Dette bør føre til, at det fastslås, at den efterfølgende frihedsberøvelse af MM, der fandt sted efter fuldbyrdelsen af denne europæiske arrestordre (jf. præmis 12 ovenfor), er retsstridig. MM bør derfor løslades.
- 35 44. betragtning til direktiv 2016/343 omhandler på den anden side »tilsidesættelse af en ret, som enkeltpersoner er blevet tillagt ved EU-retten«. Men det er ikke sikkert, at kravet om, at en domstol skal medvirke ved udstedelsen af nationale eller europæiske arrestordre eller ved efterfølgende kontrol med disse, udgør en sådan ret; det er heller ikke sikkert, at kravet om, at den europæiske arrestordre udelukkende skal være baseret på en national afgørelse om varetægtsfængsling, og ikke på en national beslutning om tiltalerejsning, udgør en sådan ret.
- 36 Der opstår endelig ligeledes spørgsmålet om, hvorvidt den forelæggende rets åbenbare konstatering af, at den omtvistede europæiske arrestordre er retsstridig, efter sin karakter ikke udgør et retsmiddel, som en domstol har indrømmet – selv om national ret ikke giver mulighed for en sådan konstatering. Dette retsmiddel skal imidlertid være effektivt – således at der med andre ord på ny opstår spørgsmål om, hvad der bliver følgen af denne konstatering.

Den forelæggende rets egen vurdering

- 37 Det tredje præjudicielle spørgsmål minder om det, der blev forelagt i sag C-310/16 – for så vidt som det angår følgerne af en afgørelse, som blev truffet af en myndighed, der overskred sine kompetencer. Selv om anklagemyndigheden har kompetence til at udstede nationale og europæiske arrestordre [org. s. 11], bevirker den omstændighed, at det er fuldstændig umuligt at foretage en (forudgående eller efterfølgende) domstolskontrol, at disse afgørelser er behæftet med fejl.

I sag C-310/16 forbød national ret anvendelse af disse følger (anvendelse af beviser, som stammede fra telefonaflytninger, der var godkendt af en judiciel myndighed, der netop havde mistet sin kompetence til at meddele en sådan godkendelse). Domstolen fandt, at anvendelsen af sådanne telefonaflytninger lovligt kunne forbydes som følge af den krænkelse af legalitetsprincippet, som en sådan anvendelse indebar (præmis 34 og 35 i dommen i sag C-310/16). I den foreliggende sag stiller EU-retten yderligere krav om domstolens medvirken ved udstedelse af nationale og europæiske arrestordre (præmis 23 ovenfor). Manglende opfyldelse af disse krav fører til, at det må fastslås, at der foreligger et indgreb i MM's privatsfære i strid med legalitetsprincippet.

- 38 Det er utvivlsomt lovligt at afslå fuldbyrdelse af den europæiske arrestordre under disse omstændigheder. Såfremt der var blevet meddelt et sådant afslag, ville det ikke have været muligt for den forelæggende ret at varetægtsfængsle MM – for så vidt som han da ikke havde været personligt til stede (præmis 10 ovenfor).

Den europæiske arrestordre er imidlertid blevet fuldbyrdet. Denne fuldbyrdelse kan ikke begrunde et afslag på retsbeskyttelse, idet Den Europæiske Unions Domstol har tiltrådt, at det er muligt at iværksætte retsmidler mod den europæiske arrestordre, selv efter at den pågældende er blevet overgivet (præmis 69 i dom C-566/19). Dette er begrundelsen for, at den forelæggende ret bør kunne tage hensyn til de mangler, som den har fastslået ved den europæiske arrestordre, og at den, såfremt den fastslår, at disse er væsentlige, med denne processuelle begrundelse må antages at have beføjelse til at ophæve varetægtsfængslingen af MM.

[Udelades]